

PUSZTAI VIRÁG

Rejtekhelyükről előbújó kincseink Albumban a Csongrád Megyei Önkormányzat képzőművészeti gyűjteménye

Amikor a Csongrád Megyei Önkormányzat kiköltözött korábbi, Rákóczi téri székházából, kiderült, hogy a szervezet képzőművészeti gyűjteménye mintegy 400 darabosra rúg, és olyan alkotások is megtalálhatók benne, amelyek létezéséről a művészettörténészek sem tudtak. A REÖK szakmai segítségével biztonságba helyezték a műtárgyakat, majd egy részük a nyilvánosság elé kerülhetett a *Rejtett kincsek* című tárlaton. Ekkor merült fel az ötlet, hogy hosszútávon egy albummal tehető igazán közkinccsé a gyűjtemény.

Az 1960-as, '70-es években a képzőművészek felkarolása érdekében, a kortárs műtárgypiac szűkösségét és a gyűjtők hiányát ellensúlyozandó a megyei és települési önkormányzatok intenzíven bővíteni kezdték saját gyűjteményeiket. Ez praktikusán annyit jelentett, hogy festményeket, olykor szobrokat vagy iparművészeti alkotásokat vásároltak a művésztől. E tevékenység gyökerei persze régebbre nyúlnak vissza: már a 18. században, a nemzeti öntudat ébredésének idején találunk példát az efféle közösségi mecenatúrára, hiszen a vármegyék alapították az első vidéki múzeumokat. Az 1950-es években kiépülő új megerendszer pedig fokozottan feladatának tekintette a kultúra kortárs folyamatainak indukálását.

Csongrád megyében is az '50-es évektől indult, majd a '60-as évektől kapott lendületet a gyűjtés: „A dél-alföldi régióban

a századelőtől datálhatóan megélnéző képzőművészeti tevékenység dokumentálására, művészettörténeti szerepének rögzítésére Csongrád megye is elhatározta egy a többi, helyi intézménytől független, saját kollekciónak megalapítását, melyben a korszak művészeti törekvéseit reprezentáló alkotásokat válogatták össze” – olvashatjuk *A Csongrád Megyei Önkormányzat képzőművészeti gyűjteménye – Rejtett kincsek* című albumban Nátyi Róbert bevezető tanulmányát.¹

Az album 160 kiváló, színes fotó² által teszi valóban közkinccsé a köz kincset, de érdemei nem merülnek ki a gyönyörködtesben. A kötetben szereplő, négy fejezetből felépülő tanulmány áttekintést ad a gyűjtemény alkotóiról. Rávilágít az egyes iskolák és életpályák egymásra gyakorolt hatásaira, feltérképezi az alkotók és alkotások helyét koruk társadalmi és művészeti életében. A tudományos igényeknek maximálisan megfelelő, ám mégis olvasmányos reflexiók segítenek abban, hogy megértsük e speciális szempontok alapján összeállt kollekciónak értékeit – legyenek azok művészettörténeti vagy (csupán) kortörténeti értékek. A képeket nyilvánvalóan nem tudományos igénnyel és szempontok szerint válogatták össze, és kétség kívül vannak kultúrpolitikai vetületei is annak, hogy az egyes időszakokban a megyei tanács, majd a megyei önkormányzat vezetése milyen törekvéseket preferált. Nátyi Róbert úgy ítéli meg, hogy az

 Pusztai Virág (1980, Szabadka) a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán és a Szegedi Egyetemen végzett, doktorjelölt (művészetfilozófia, SZTE), az SZTE JGYPK tanársegéde, újságíró.

alkotások körülbelül egyharmada bír muzeális értékkel, a fennmaradó rész pedig a gyűjtéstörténet, a művészetszociológia, a kultúr- és helytörténet szempontjából releváns.

A tanulmány első része *Az alföld vonzásában* címet viseli, utalva arra, hogy a gyűjtemény darabjainak jelentős (és egyben legszínvonalasabb) része kapcsolódik a vásárhelyi iskolához. Kiemeli Tornyai János drámai, az Alföld ropant energiáit sűrítő festészetét, és a mesternek öt, a nyilvánosság által korábban nem, vagy kevéssé ismert alkotását meg is csodálhatjuk az albumban. A XX. századi vásárhelyi festészet csaknem átfogóan bontakozik ki előttünk Rudnay Gyula, Koszta József, Kohán György és mások festményei révén.

A dél-alföldi festészet másik irányvonala Szegedhez, mindenekelőtt Nyilasy Sándor lendületes, expresszív, érzéki festészeté-

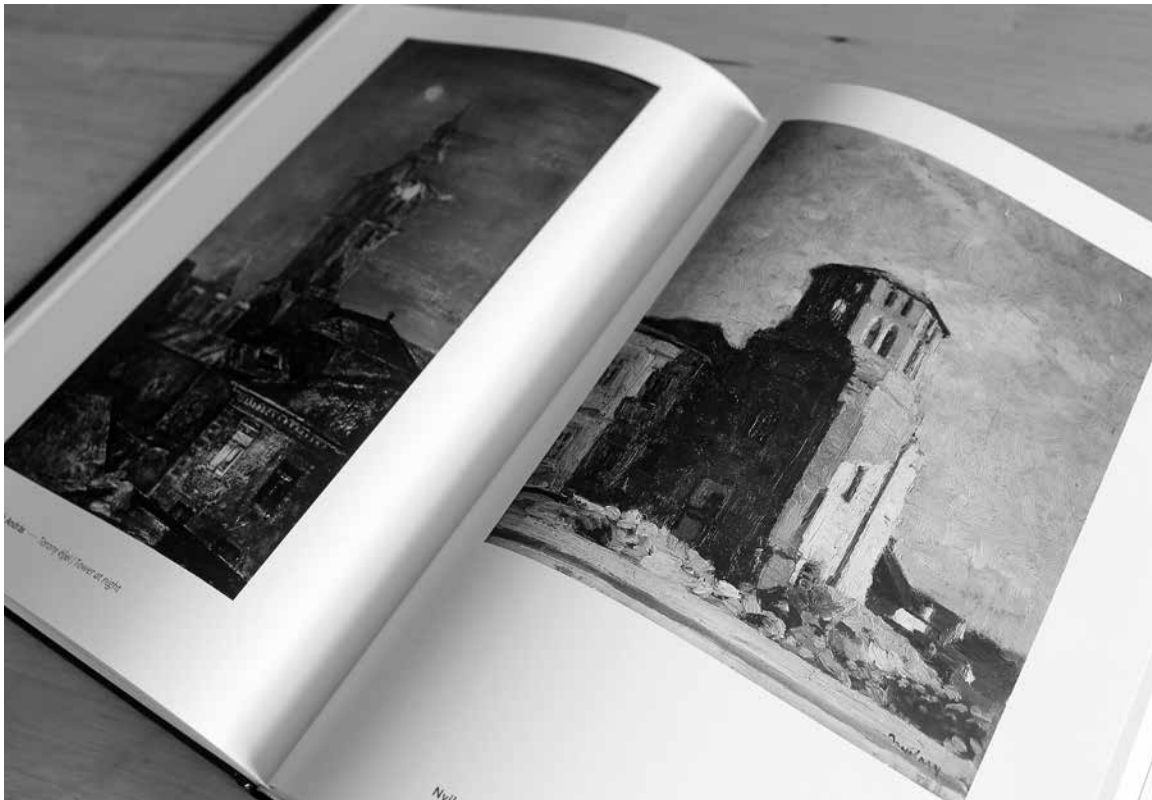

hez kapcsolható. A *Szegedi festészet* című tanulmányrészben többek között Heller Ödön, Dorogi Imre, Fischer Ernő, Vinkler László vagy Zoltánfy István nevével találkozhatunk – a kötet második felében pedig a műveikről készült fotókkal.

Az említett két markáns rész mellett a kötet megkülönböztet egy harmadik, kisebb egységet is, amely a kiállításokon díjazott, nem helyi képzőművészekről történt vásárlásokból áll össze. *A nyitás évei* című fejezetből

megtudhatjuk, hogy a '80-as évektől az alföldi festészet hagyományos megoldásai és ikonográfiai hátországa kiüresedtek, alkotóbázisának nem igazán volt utánpótlása, az új idők a progresszívebb irányzatoknak kedveztek. A Szegedi Tájképfestészeti Biennálék megszervezésével új, nyitottabb szellemiségű fóruma nyílt a megye képzőművészeti életének – amely egyúttal vásárlási lehetőséget is jelentett – és mindez a gyűjtési szem-

pontok megváltozását hozta magával. Így kerülhettek a gyűjteménybe például Benes József, Czene Béla, Csáki Róbert, Galambos Tamás, Nagy Gábor, Tenk László és más, nem ezen a vidéken ténykedő művészek alkotásai. Ám Nátyi felhívja a figyelmet arra is, hogy a gyűjteménynek ez a leginkább esetleges, legkevésbé tudatosan épített része. Hozzáteszi: „Sajnos a kilencvenes évek környékén ez a mecénási gyakorlat megszakadt, így mára egy viszonylag kisszámú együttes reprezentálja az említett szándékokat.”³

Egyelőre a gyűjtés folytatására sem számíthatunk, hiszen az átalakult profilú megyei önkormányzatoknak napjainkban nemigen van lehetőségük képzőművészeti alkotások vásárlására – bár bizonyos darabok eladásával és mások beszerzésével, megfelelő szakmai irányítás mellett talán kerekébbé, átfogóbbá, teljesebbé lehetne tenni a kollekción. A meglévő gyűjtemény azonban így is országos jelentőségű, hiszen nem minden megye foglalkozott mecena-

túrával, sok helyen egyáltalán nem vásároltak műalkotásokat, illetve arra is volt példa, hogy a rendszerváltás után szétszórták a megvásárolt műtárgyak.

A Nátyi Róbert és Henn László András által szerkesztett, két nyelvű (magyar és angol), 260 oldalas album egy hiánypótló összegzés, amelynek fontos része a színes reprodukciókból összeállított válogatás után található katalógus. Ebben valamilyen, a gyűjtemény részét képező alkotás adatai szerepelnek. Az album azért is számít kuriózumnak, mert eddig egyetlen megyei önkormányzat sem összegezte ilyen formán a kincseit.

A kötet árnyalja azt a képet, amely a múlt század második felének évtizedeiről és a rendszerváltás környéki kulturális életről él bennünk. Bepillantást enged egy olyan világba, amelyben az évfordulók, a kiállítások, vagy éppen az alkotók kerek születésnapjai alkalmat adtak arra, hogy az önkormányzatok műalkotást vásároljanak tőlük,

ezzel támogatva megélhetésüket – ugyanakkor a vásárolt művek nem lóghattak ki túlságosan a kívánt és elvárt ideológiából. Ám még ez utóbbi tény sem tudja beárnyékolni azt, hogy páratlan műremekeket is felmutat a Csongrád megyei gyűjtemény, kiemelkedő művészi pályafutásokat is megvilágít a könyv. Ahogyan olvashatjuk: „A külvilágra állandóan figyelve, de a belsőre koncentrálna a világ ezen szögle-

tében olyan életművek jöttek létre, melyek a nagyon színes európai palettára egy-egy sajátos színfoltot helyeztek el.”⁴

Az album ráirányítja a figyelmet bizonyos, korábban nem ismert művészettörténeti értékekre, egyúttal lenyomatát adja egy történelmi korszak gondolkodásmódjának, ízlésvilágának – ily módon fontos adalékokkal járul hozzá térségünk kulturális identitásának megalapozottságához.

JEGYZETEK

1. Dr. Nátyi Róbert – Henn László András (szerk.): A Csongrád Megyei Önkormányzat képzőművészeti gyűjteménye. Kiadja a Csongrád Megyei Önkormányzat. Szeged, 2016., 11. o.
2. Az alkotásokról Gémes Sándor készítette a fotókat.
3. u.o. 44. o.
4. u.o. 15. o.